5. Бубенко П., Гусєв В. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні. *Економіка України.* 2009. № 6. С. 30-39.

6. Бреус С.В., Дудник О.В. Роль та значення розвитку підприємств агропромислового комплексу України в умовах війни. *Соціально-економічний стан в умовах воєнного часу* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / Східноєвропейський центр наукових досліджень (Суми, 19 лютого 2024 р). Research Europe, 2024. 242 с. С. 16-19.

7. Бреус С. В., Денисенко М. П. Фінансування інвестиційної діяльності у контексті управління інвестиціями: безпековий підхід. *Економіка і управління.* 2022. № 4. С. 99-107.

Бреус Світлана Василівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та маркетингу;
Притула Єгор Михайлович,
здобувач ступеня доктора філософії;
ПВНЗ «Європейський університет»

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ – ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Інвестиції як певною мірою аморфна система координат визначає вектор руху держави у напрямі їх ефективного використання з урахуванням сучасних реалій, потреб економіки, запитів гуманістичного цивілізованого суспільства, громадян й держави в цілому та ефективного використання наявних інструментів досягнення цього. Одним з таких інструментів є фінансовий лізинг, який зарекомендував себе у якості конструктивного у країнах, що пройшли шлях від війни з загарбником до економічного зростання.

Військова агресія росії проти України справила негативний вплив на ринок праці (велика кількість працівників стали ВПО чи виїхали за кордон, збільшився дефіцит кваліфікованих кадрів як у результаті цього, так і мобілізації), багато підприємств було зруйновано, частина території перебувала в окупації (певна частина все ще, на жаль, залишається окупованою) та інші чинники, як наслідок російсько-української війни, справило суттєвий негативний на роботу бізнесу [1]. Зокрема, у найперспективнішій сфері України – ІТ 15% фахівців зменшили після початку повномасштабної війни, 46% переглянули зарплату. При цьому позитивним за таких обставин є те, що відбувалось підвищення заробітної плати в окремих компаніях: у 11% співробітників відбулось підвищення зарплати через зміну тайтлу. В аутсорсингових, аутстафінгових та продуктових компаніях підвищення заробітної плати відбулось у приблизно половини фахівців. У стартапах, на державних та комунальних підприємствах

збільшення заробітної плати відбулось у 36% й 29% співробітників [2].

Негативні зміни відбулись і у сфері зайнятості та безробіття. Так, «напередодні російського вторгнення офіційний рівень безробіття в Україні становив майже 10%, для порівняння в країнах ЄС даний показник у середньому становить 7%. Найбільша кількість українців працювали у сфері торгівлі, сільському господарстві, промисловості, в системах освіти та охорони здоров'я». У перші місяці повномасштабної війни росії проти України «українці втратили майже третину робочих місць. Проте в кінці 2022 року ситуація значно покращилась: експерти Міжнародної організації праці оцінили рівень безробіття в Україні в кінці 2022 року в 15,5% [1]». Основними причинами цього є відновлення роботи окремих підприємств різних секторів економіки, деокупацією частини території [1]. Найбільш постраждалими у результаті російської агресії були підприємства, що працюють на ринку будування та ремонтних робіт. Станом на 1 квітня 2023 року, 20% зареєстрованих безробітних до того були зайнятими у торговельній сфері, у переробній промисловості – 16%, у сільському господарстві – 15%, у державному управлінні – 13% [1].

Наряду з окресленими проблемами, що у комплексі призводять до зниження платоспроможності населення, погіршення економічної ситуації, зниження макроекономічних показників (зокрема ВВП), зростання інфляції. В Україні (у результаті повномасштабної війни росії проти нашої держави) загальна сума прямих задокументованих збитків (з початку повномасштабного вторгнення) житловій та нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі склала понад 150,5 млрд США (за вартістю заміщення) [3].

В сучасних умовах, зважаючи на значні втрати України у цій війні актуалізується роль держави щодо використання механізмів впливу на процеси, які наразі спостерігаються в усіх сферах суспільного життя й, зокрема комплексного використання фінансових інструментів (ефективним є та таким, що зарекомендував себе протягом тривалого часу є фінансово-кредитний механізм забезпечення житлом громадян – фінансовий лізинг [4]).

Зважаючи на зазначене, слід зазначити, що Україні доцільно враховувати позитивний досвід відновлення своїх економік іноземних країн та використовувати у практиці фінансові інструменти, які довели свою ефективність на їх рівні – фінансово-кредитний механізм забезпечення житлом громадян – фінансовий лізинг для відновлення економіки держави у повоєнний та післявоєнний період.

Список використаних джерел

1. Український ринок праці сильно сколихнувся через війну. URL: https://visitukraine.today/uk/blog/1872/posuk-roboti-yak-zminivsya-rinok-praci-v-ukraini-pid-cas-viini-ta-shho-bude-pislya

2. Павлиш О. Економічна правда. 15% IT-фахівців торік урізали виплати, майже половині переглянули зарплату – дослідження. URL: https://www.epravda.com.ua/news/2023/04/10/698957/

3. Закутняя А., Плачинда В. Світовий досвід монетарної та економічної політики під час війн: які помилки та здобутки врахувала Україна? URL: https://zn.ua/ukr/macrolevel/chi-isnuje-idealnij-retsept-antikrizovoji-politiki-v-umovakh-vijni.html

4. Двігун А.О., Карпа І.С. Підвищення ефективності фінансового лізингу як складової фінансової стратегії розвитку національного ринку житлової нерухомості. *Національний інститут стратегічних досліджень Відділ регіональної політики.* 2018. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2018-09/Karpa-Dvigun-18b22.pdf

Бреус Світлана Василівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та маркетингу;
Чайка Антон Володимирович,
здобувач першого(бакалаврського) рівня вищої освіти;
ПВНЗ "Європейський університет"

ЕКОНОМІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Система вищої освіти є одночасно й передумовою формування інтелектуального капіталу нації, й чинником, що справляє значний вплив на економічний розвиток держави, її економічного зростання та конкурентоспроможності в цілому.

Система вищої освіти стикається з низкою викликів, зумовлених війною й економічними труднощами й це загалом призводить до поглиблення дисбалансу між потребами ринку праці та можливостями університетів їх задовольняти. Ситуація потребує глибокого аналізування економічних детермінант розвитку вищої освіти й це є питанням не стільки удосконалення, скільки виживання сфери в цілому [1, с. 6].

Як зазначає Бобух І. М. [2, с. 24], економічні детермінанти є основними чинниками, що справляють суттєвий вплив на процеси економічного зростання. Їх аналізування [3, с. 23] з відповідними висновками та практичними заходами підкреслює провідну роль економічних чинників, як то: недостатнє фінансування та недієві механізми фінансової підтримки, що обмежують розвиток освітніх послуг та справляють негативний вплив на освітню сферу України, особливо зважаючи на суттєве зростання у негативному сенсі впливу економічних детермінант з початком повномасштабної російсько-української війни.

Зокрема негативний вплив на систему вищої освіти під час війни посилився у зв'язку з дією таких чинників: